

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

4. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К.: – 2017. – 119 с.
5. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.
6. Сало Т. Децентралізація фінансової системи: стан та оцінка рівня в Україні. Збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 35. “ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”УДК 347.73:336.11(477)
7. Данилишин Б.М., Пилипів В.В. Децентралізація в країнах ЄС: уроки для України / Б.М. Данилишин, В.В. Пилипів // Регіональна економіка. - 2016, №1.
8. Звіт Міністерства розвитку громад та територій України «Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування 2019». Електронний ресурс. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/506/10.12.2019.pdf>

Науковий керівник: **Уголькова О. З.**, к.е.н.
Національний університет «Львівська політехніка»

Хохич Д.Г. к.е.н., доцент, докторант
кафедри економічної теорії
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Abstract. The subject of the study is the formulation of the state regional development policy and its financial support in accordance with the quality of strategic projects implemented by local authorities within the framework of decentralization reform. The contents of drafting the National Strategy for Regional Development for 2021-2027 years and action plans for its implementation are considered. It is noted that there are inefficiencies in the selection of regional development projects funding at the expense of the State Fund for Regional Development (DFRR) and the reasons for their poor quality are investigated. The study points to serious shortcomings in the identification of priority regional development projects and programs that have been admitted in the implementation of National Strategy of Regional Development 2014 - 2020. Strategic objectives have been proposed, which the new regional development strategy seeks to achieve.

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

Keywords: decentralization, economic security, competitiveness of regions, regional development, strategic planning, financial security.

Анотація. Предметом дослідження є формування державної політики регіонального розвитку та її фінансове забезпечення у відповідності до якості стратегічних проєктів, що реалізуються місцевими органами влади в рамках реформи децентралізації. У дослідженні розкрито зміст підготовки проєкту Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та плани заходів з її реалізації. Наголошено на неефективності відбору проєктів розвитку регіонів та їх фінансування за кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) та з'ясовано причини їх низької якості. Також вказано на серйозні недоліки визначення пріоритетних проєктів та програм регіонального розвитку, що були допущені в процесі реалізації Державної стратегії регіонального розвитку 2014 – 2020. Запропоновано стратегічні цілі, на досягнення яких спрямовуватиметься нова стратегія регіонального розвитку.

Ключові слова: децентралізація, економічна безпека, конкурентоспроможність регіонів, регіональний розвиток, стратегічне планування, фінансове забезпечення.

Ефективність розвитку кожного регіону значною мірою залежить від того, як саме побудований процес стратегічного планування. Вже сьогодні відбувається підготовка регіональних стратегій розвитку на 2021-2027 роки та плани заходів з їх реалізації. У Мінрегіоні дали чіткий сигнал – державні кошти в наступні роки будуть спрямовувати на фінансування проєктів розвитку лише у відповідності до якісно розроблених регіональних стратегічних документів.

Як показує досвід реалізації Державної стратегії регіонального розвитку 2020, фінансування проєктів регіонального розвитку здійснювалося за залишковим принципом: регіони відбирали на фінансування проєкти, спрямовані на освоєння коштів, а не на створення нових робочих місць та зростання доходів місцевих бюджетів [2]. Цей недолік має свої причини. Деякі регіональні стратегії були неякісними, розробленими в кабінетній тиші, без врахування затвердженої методики та обговорення з представниками бізнесу та наукових закладів, органів місцевого самоврядування, регіональними експертами. Відбір регіональними органами влади проєктів на фінансування за кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), інших бюджетних програм не був спрямований на досягнення завдань регіональних стратегій. Також серед поширених помилок – вибір цілей окремих стратегій обґрунтований не логікою, а суб'єктивними чинниками; низька якість описів технічних завдань на проєкти; у деяких регіонах вартість плану заходів з реалізації стратегії регіону перевищує десятки мільярдів гривень, а це ресурси, які регіон не зможе акумулювати за період дії плану реалізації. Така практика є неприйнятною і безперспективною.

Для прикладу, в країнах ЄС діє «запобіжник» від таких помилок. Жоден регіон не отримує доступу до коштів структурних фондів, доки не виконає вимог нормативної бази, визначених Європейською Комісією. В Україні, на жаль, такого

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

запобіжника поки немає, тож якість розроблених регіонами стратегічних документів ніяк не впливає на шанси отримати кошти на реалізацію державної регіональної політики. На думку першого заступника Міністра регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ В'ячеслава Негоди, Мінрегіон найближчим часом планує отримати повноваження щодо надання висновків про відповідність обласних стратегій та планів заходів з їх реалізації вимогам нормативної бази, що дозволить спрямовувати державні та місцеві ресурси лише на ті проекти, які матимуть найбільший вплив на підвищення конкурентоспроможності регіонів, соціально-економічну інтеграцію і просторовий розвиток, а також ефективне управління регіональним розвитком [1].

В результаті проведення реформи децентралізації держава передала обласним органам влади повноваження і значні ресурси у сфері регіонального розвитку. Як регіони використали ці нові повноваження? Мінрегіон проаналізував більше півтори тисячі проектів, втілених у попередні роки. Виявилось, що жодної копійки з ДФРР регіони не спрямували у 82% завдань регіональних стратегій розвитку, передусім тих, які мають прямий вплив на підвищення конкурентоспроможності регіональних економік. 35% проектів взагалі не передбачені відповідними планами заходів з реалізації регіональних стратегій. Територія впливу 63% проектів не перевищує розмірів однієї громади. Ось така не приваблива картина.

На прикладі використання коштів ДФРР можна помітити серйозні недоліки визначення пріоритетних проектів та програм розвитку. Тому до нормативної бази ДФРР передбачено внести зміни, які забезпечать жорстку прив'язку проекту до конкретного технічного завдання з плану реалізації регіональної стратегії. Відтепер планується щорічне оголошення переліку технічних завдань, у рамках яких відбуватиметься конкурсний відбір проектів. А змагатимуться проекти в межах одного, а не між різними технічними завданнями.

На виконання Указу Президента України від 20 вересня 2019 р. №713 та відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики» Мінрегіоном разом з іншими органами здійснюється підготовка проекту Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. За результатами аналізу соціально-економічного розвитку регіонів сформовано три стратегічні цілі, на досягнення яких спрямовуватиметься стратегія [3, 4]:

- 1) формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах;
- 2) підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;
- 3) ефективне людиноцентричне багаторівневе врядування.

Конкурентоспроможність регіонів це, по-перше, здатність регіонів конкурувати за людський ресурс. Від того, наскільки буде комфортним життя в громаді, чи матимуть її мешканці можливість вільно розвиватись та отримувати якісні публічні послуги, чи буде людині цікаво, чи зможе вона бути економічно успішною, чи буде безпечним середовище, як швидко доїжджатиме поліція, «швидка», рятувальна служба – залежить вибір місця проживання людини. Від економічного розвитку

Державна/наддержавна регіональна політика. Децентралізація

кожної громади та території залежить і безпека держави. Адже є території, які нерівномірно розвиваються – це гірські, прикордонні, території з низьким економічним розвитком, які потребують додаткової уваги. Тому Уряд України поставив собі за мету забезпечити всіх українців державними послугами і сервісами незалежно від того, де людина проживає.

Виходячи з основних світових тенденцій, Мінрегіон запропонував нову модель регіональної політики, яка має суттєві відмінності від політики минулих періодів. Саме така модель покладена в основу Державної стратегії регіонального розвитку 2027. Ключові зміни, які в ній передбачені:

- 1) фокус державної підтримки на проблемні території та точки зростання;
- 2) об'єктами політики стають не лише адміністративно-територіальні одиниці, а й функціональні території;
- 3) державні інвестиції спрямовуються не лише на створення об'єктів «твердої» інфраструктури, а й на м'які розвиткові проекти на основі якісної діагностики потенціалів та проблем регіонів та різних типів функціональних територій;
- 4) реалізація державних програм та проектів здійснюється із обов'язковим урахуванням документів просторового планування (Генеральна схема, схеми планування регіонів, схеми планування громад).

Наразі у Верховній Раді України йде обговорення урядового законопроекту про внесення змін до статті 24-1 Бюджетного кодексу України (щодо підвищення ефективності використання коштів Державного фонду регіонального розвитку), де передбачається, що 1/3 частина коштів буде використовуватись на реалізацію програм і проектів регіонального розвитку, які забезпечують виконання завдань, визначених Державною стратегією регіонального розвитку.

У чинній Державній стратегії регіонального розвитку, яка діє з 2014 до 2020 року, не було передбачено жодної гривні на її виконання. Планується, що нова Стратегія буде забезпечена таким ресурсом. Завдяки цьому можна буде реалізовувати всі соціальні проекти та інші державні політики.

Список літературних джерел:

1. Стратегії регіонального розвитку 2021-2027: що мають зробити регіони в цьому році, щоб вийти на якісно новий рівень стратегічного планування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10591>
2. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року" від 06.08.2014 № 385 // Урядовий кур'єр. - 2014. – № 160. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regional>
3. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції» №713 від 20.09.2019
4. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>